

bo jakie początki takie będzie wszystko

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego
RAPORT Z DZIAŁAŃ 2004

Agatka (4 lata) i Oliwia (5 lat)

Wśród organizacji pozarządowych działających w Polsce w obszarze edukacji Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego ma bardzo krótką historię. Nie oznacza to wszak, że jej dokonania to dopiero i tylko szczytne plany. Raport z działań, który trzymają Państwo w rękach, świadczy o tym, jak wiele w ciągu ostatniego roku dokonała Fundacja.

KILKA REFLEKSJI PRZEWODNICZĄCEGO RADY FUNDACJI

Fundacja Komeńskiego koncentruje się w zasadzie na jednym, dającym się prosto wyrazić zadaniu: podniesieniu dostępności i poprawie jakości edukacji przedszkolnej w naszym kraju. Chodzi o to, aby dzieci wiejskie, z biednych środowisk, z terenów kulturowo zaniedbanych miały praktyczny kontakt z dobrym przedszkolem, podobnie jak ich rówieśnicy z innych ośrodków i społeczności, i na takim poziomie, jak ma to miejsce w większości krajów europejskich. Chodzi o to, aby przedszkole dawało dziecku możliwość twórczego rozwoju i kształtowało zdolność do współdziałania z innymi. W niniejszym raporcie znaleźć można odpowiedź na pytanie, dlaczego wczesna edukacja ma kluczowe znaczenie zarówno dla każdej jednostki, jak i dla rozwoju społeczeństwa.

Zadanie proste do zapisania, jednak ani łatwe do wykonania, ani dające się zadekretować. Dzięki Fundacji, a mówiąc wprost, kilku osobom prowadzącym tę organizację pozarządową, szczytna idea powszechnego i dobrego przedszkola staje się rzeczywistością. Było to i jest możliwe dzięki pozyskaniu znacznych środków od sponsora zagranicznego, zabiegom pozwalającym na wejście do europejskich programów edukacyjnych, wreszcie – zaciekawieniu sprawą i włączeniu do współpracy władz samorządowych wiejskich gmin. To ostatnie działanie stanowi dobry przykład tego, w jaki sposób organizacja pozarządowa wnosi swój wkład w budowanie lokalnego społeczeństwa obywatelskiego.

Oby tak dalej! Powszechna i dobra edukacja przedszkolna to jedna z podstawowych przesłanek powodzenia życiowego każdego człowieka i rozwoju społeczeństw.

prof. Adam Frączek

przewodniczący Rady Fundacji Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego

misja

Nasza Fundacja powstała po to, by stwarzać dzieciom jak najlepsze warunki do budowania poczucia własnej wartości, rozbudzania ciekawości, rozwijania samodzielności i kreatywności.

Szczególnie dbamy o dobro tych dzieci, które mają mniejsze szanse na udany start w dorosłe życie: z małych miejscowości, ze środowisk zaniedbanych ekonomicznie i kulturowo.

Działamy we współpracy z rodzicami, nauczycielami, organizacjami pozarządowymi, samorządami i instytucjami pomagającymi dzieciom. Upowszechniamy nowoczesne rozwiązania pedagogiczne i wysokie standardy edukacyjne.

wizja dziecka

Każde dziecko to niepowtarzalna osoba. To człowiek, który ma prawo do wyboru, samodzielnych odkryć, popełniania błędów, szukania rozwiązań, podejmowania decyzji i ponoszenia ich konsekwencji. **Zadaniem rodziców, nauczycieli i pedagogów jest stwarzanie przestrzeni i możliwości dla takiej aktywności dzieci, która da im poczucie, że poznawanie świata jest procesem radosnym i przynoszącym satysfakcję.**

W edukacji małych dzieci nie interesują nas tymczasowe rozwiązania. Dążymy do wprowadzenia trwałych zmian systemowych, które usprawnią proces wspierania rozwoju dzieci.

działamy dla:

dzieci – żeby mogły jak najpełniej się rozwijać;
rodziców – by ułatwić im wychowywanie dzieci i pomóc wpływać na ich edukację;
pedagogów i wychowawców – by mogli unowocześniać swoje metody pracy, rozwijać kreatywność, samodzielność i umiejętności społeczne dzieci;
dyrektorów przedszkoli i szkół – by lepiej rozumeli wagę edukacji w rozwoju i karierze życiowej uczniów;
samorządów lokalnych – by ułatwić im wprowadzanie nowych rozwiązań edukacyjnych i dbanie o wysoki poziom oferty edukacyjnej na ich terenie;
organizacji pozarządowych – żeby wspomóc ich działania na rzecz wspierania dzieci i rodziny.

jak można wesprzeć nasze działania

Jesteśmy organizacją pożytku publicznego. Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym od osób fizycznych każdy, kto płaci podatek dochodowy, może **przekazać nam 1% swojego podatku** na program „**Gdy nie ma przedszkola**”.

Zebrałe fundusze przeznaczymy na: zabawki edukacyjne, biblioteczeki dla dzieci i rodziców oraz szkolenia dla nauczycielek pracujących z dziećmi. Szczegółowe informacje o sposobach przekazania 1% podatku znajduj Państwo na naszej stronie internetowej: www.frd.org.pl

DAROWIZNY

Na nasze działania mogą przekazać Państwo także darowiznę. Osoby fizyczne w 2005 roku mogą odliczyć od podstawy opodatkowania darowizny w wysokości do **6% uzyskanego dochodu** (art. 26 ust. 1 pkt 9 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych).

Osoby prawne w 2005 roku mogą odliczyć do podstawy opodatkowania darowizny w wysokości do **10% uzyskanego dochodu** (art. 18 ust. 1 pkt 1 i 7 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych). Szczegółowe informacje o zasadach przekazania darowizny znajdują Państwo na naszej stronie internetowej: www.frd.org.pl.

Darowizny oraz 1% podatku dochodowego mogą przekazywać Państwo na nasze konto:
Bank BPH SA, Oddział w Warszawie
03 1060 0076 0000 3300 0033 2730

str. 20

CO OSIĄGNELIŚMY W 2004 ROKU?

UPOWSZECHNIANIE EDUKACJI MAŁYCH DZIECI

str. 21

w **11 gminach** działa program „Gdy nie ma przedszkola” – już ponad 400 dzieci uczęszcza do 37 ośrodków w całej Polsce.

przeprowadziliśmy **4 konferencje** regionalne promujące program „Gdy nie ma przedszkola”

wydaliśmy **poradnik dla gmin**,

które są zainteresowane wdrożeniem programu „Gdy nie ma przedszkola” na swoim terenie

nakręciliśmy **film** o programie „Gdy nie ma przedszkola”

WYSOKA JAKOŚĆ EDUKACJI MAŁYCH DZIECI

str. 25

1767 nauczycieli uczestniczyło w naszych szkoleniach wprowadziliśmy **3 nowe szkolenia** do naszej oferty przygotowaliśmy nowe **materiały edukacyjne i publikację** „Nigdy nie jest za wcześnie – rozwój i edukacja małych dzieci”

przygotowaliśmy analizę **dostępu do wychowania przedszkolnego** na wsi
 rozwinęliśmy **współpracę międzynarodową**:
 uczestniczyliśmy w konferencjach, seminariach,
 zorganizowaliśmy wizyty studyjne i warsztaty

powołaliśmy **Międzynarodowy Zespół Doradczy**
 zorganizowaliśmy **międzynarodową konferencję**
 „Nasz przedszkolak w Europie – Europejski Fundusz Społeczny
 szansą na upowszechnienie edukacji przedszkolnej”
 rozpoczęliśmy realizację nowego programu

Lokalne Partnerstwo na rzecz Dzieci

ponad 20 mediów opisało naszą działalność, m.in.:
TVN 24, TVP 1, PR 1, „Gazeta Wyborcza”,
„Tygodnik Powszechny”, „Życie”,
„Przekrój”, „Przyjaciółka”

PROMOCJA EDUKACJI MAŁYCH DZIECI
 str. 29

CO PLANUJEMY
 W 2005 ROKU?

str. 33

Kasia (4 lata)

Ala (5 lat)

DZIĘKUJEMY

sponsorom

Sponsor strategiczny
Bernard van Leer Foundation

Bernard van Leer *Foundation*

Sponsorzy w 2004 roku:

Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A., Fundacja Wspomagania Wsi, Fundacja im. Stefana Batorego

Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A.

FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO

wolontariuszom

- → **Lidii Kuczmierowskiej** – za pomoc w przygotowaniu planu strategicznego naszej Fundacji na lata 2005-08
- → **Marzenie Mendza-Drozd i Ewie Kolankiewicz** – za cenne rady przy przedzieraniu się przez procedury Europejskiego Funduszu Społecznego oraz konkursu MENiS Alternatywne Formy Edukacji Przedszkolnej → → **Barbarze Przybylskiej i Katarzynie Sekutowicz** – za pomoc w przygotowaniu ewaluacji wniosku na konkurs Alternatywne Formy Edukacji Przedszkolnej → → **Pawłowi Wujcowi** – za pomoc w pracach nad strategią pozyskiwania funduszy, a zwłaszcza 1%
- → **Lucynie Gołębiowskiej-Pińro, Krystynie Norwie i Magdalenie Żebrowskiej** – za wsparcie w codziennej pracy Fundacji → → **Jackowi Jusisowi** – za przygotowanie programu komputerowego, który pozwolił nam uporządkować księgozbiór → → **Hannie Husak, Joannie Jurek i Ewie Pulkowskiej** – za tłumaczenie naszych dokumentów bez względu na porę dnia i święta → → **Marcinowi Kamińskiemu** – za ratunek w trudnych sytuacjach graficznych
- → **Tomaszowi Redwanowi** – za konsultacje przy przygotowywaniu materiałów promocyjnych Fundacji
- → **Januszowi Łukasiakowi** – za utworzenie forum internetowego Fundacji i zarządzanie nim, a także za cierpliwe przyuczanie nas do korzystania z forum → → **Beacie Ciężkiej, Barbarze Przybylskiej, Katarzynie Sekutowicz i Kubie Wygnańskiemu** – za współudział w wypracowywaniu planu ewaluacji naszych programów i samej Fundacji → → **Annie Buyno** – za pomoc w szukaniu sponsorów → → **Rafałowi Osińskiemu** – za pomoc przy organizacji konferencji międzynarodowej → → **Annie Blumsztajn i Agnieszce Szczurek** – za pomoc przy projektowaniu ewaluacji programu „Gdy nie ma przedszkola” → → **Annie Ciesielskiej** za użyczenie zdjęć z konferencji „Alternatywne formy edukacji przedszkolnej” → → Dziękujemy także **Spółce Prawniczej I&Z** – za pomoc prawną w przygotowywaniu dokumentacji pożytku publicznego oraz **Bibliotece Narodowej** za udostępnienie bazy danych bibliotek pedagogicznych.

argumentuje prof. dr hab. Anna Brzezińska,
psycholog, Instytut Psychologii Uniwersytetu im A. Mickiewicza w Poznaniu
oraz Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie

ODCZAROWUJEMY MITY O EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ

mit pierwszy
PRZEDSZKOLA SĄ DLA RODZICÓW, A NIE DLA DZIECI

Kiedy w XIX wieku powstawały pierwsze przedszkola, miały służyć przede wszystkim bezpiecznemu „przechowaniu” dzieci podczas pracy rodziców. Jednak wraz z odkryciami dotyczącymi psychologii dziecka przedszkola zaczęły zmieniać się z „przechowalni” w miejsca służące rozwojowi dzieci. **Odkryto, że dziecko, by mogło się dobrze rozwijać, potrzebuje zarówno dorosłych, jak i rówieśników.**

Dorośli uczą rzeczy pożytecznych, mówią o tym, co dobre i co złe, a przede wszystkim stawiają dziecko przed nowymi wyzwaniami. Rówieśnicy zaś – przez to, że doświadczają podobnych wymagań – są dla dziecka najbliższym źródłem pomocy. W przedszkolu zdarza się o wiele więcej niż w domu takich sytuacji, kiedy pomoc bardziej doświadczonego w jakimś zakresie kolegi może się okazać owocna. Przedszkole daje więcej okazji do nabywania poczucia sprawstwa, czyli poczucia, że to ja sam jestem autorem tego, co robię. A poczucie sprawstwa jest podłożem realistycznej samooceny, odwagi poznawczej oraz samodzielności i wytrwałości w działaniu.

Patrycja (5 lat)

W Polsce pokutuje wyniesiony z Peerelu stereotyp przedszkola jako ponurej przechowalni, gdzie bezduszne matki pozostawiają dzieci na pastwę sadystycznych przedszkolańek, aby móc realizować chore ambicje zawodowe. Pora odczarować ten mit, jako że badania kompetencji dzieci na progu szkoły podstawowej wskazują wyraźnie, że czytanie, pisanie i umiejętności matematyczne rosną wraz z długością stażu przedszkolnego. (...) Kopciuszki wystarczyła uroda, w bajce nie było mowy o kulturowym ekwipunku. Dzieci ze środowisk zaniedbanych nigdy nie dotrą na bal.

<Joanna Olech, Kopciuszki – kiedy dzieci nie chodzą do przedszkola, „Tygodnik Powszechny” nr 47, 21 listopada 2004>

mit drugi

MAŁE DZIECI POTRZEBUJĄ TYLKO OPIEKI MAMY

Chodzi tu raczej o potrzebę posiadania w najwcześniejszym okresie (mniej więcej do końca 1. roku życia) stałego opiekuna, kogoś, kto zna potrzeby dziecka i potrafi je zaspokoić.

W tej pierwszej relacji społecznej dziecko musi nabyć przekonania, iż obecność opiekuna wiąże się ze spokojem i pewnością, że nic mu nie grozi.

Taka relacja określana jest mianem **bezpiecznego przywiązania**. To kapitał dziecka na długie lata życia. Paradoksalnie – **im bardziej bezpieczne jest to przywiązanie, tym większa odwaga poznawania, eksperymentowania, podejmowania nowych zadań**.

Pobyty w przedszkolu to więcej różnorodnych okazji do poznawania nieznanego, a co za tym idzie – rozwoju.

mit trzeci

PRAWDZIWA NAUKA ZACZYNA SIĘ W SZKOLE

To nieprawda. Prawdziwa nauka trwa od początku życia dziecka. Sposób, w jaki dorośli zwracają się i mówią do dziecka „naznacza” emocjonalnie to, co do niego mówią. Ich zachwyty stają się zachwytem dziecka, ich uprzedzenia jego uprzedzeniami, a sądy o ludziach – jego sądami. W przedszkolu dziecko może zauważyć, że ludzie są różni, że nie wszyscy w grupie lubią budyń, a niektórzy lubią szpinak. W ten sposób doświadcza konfliktu poznawczego, czyli sprzeczności między tym, co ono wie, a tym, co wiedzą na ten sam temat inni ludzie.

Konflikt poznawczy to potężny motor rozwoju.

Dziecko zadaje wtedy pytania, domaga się odpowiedzi, jest dociekliwe i zaczyna eksperymentować.

Widać więc, w jak dużym stopniu znaczna część możliwości intelektualnych człowieka kształtuje się w pierwszych latach życia. Nie chodzi tu tylko o wiedzę i zbiór umiejętności, ale przede wszystkim o **kompetencje poznawcze związane z twórczym i samodzielny myśleniem**.

Szkola niczego nie rozpoczyna, włącza się natomiast w trwający już od siedmiu lat życia dziecka proces jego rozwoju i albo umie udoskonalić jego owoce, albo je marnuje.

mit czwarty

EDUKACJA PRZEDSZKOLNA JEST ZBYT DROGA

Nie! Każda złotówka zainwestowana w stymulowanie rozwoju dziecka przynosi trudno policzalne, ale wielkie korzyści. **Dzieciom** daje wiele okazji do poznawania świata szerzej i inaczej niż w domu. **Rodzicom** pozwala być dumnym z osiągnięć syna czy córki, co powoduje, że stają się lepszymi, bo wzmocnionymi przez sukces swego dziecka opiekunami. **Nauczycielom** – bo dzieci dobrze przygotowane w przedszkolu, chcące i lubiące się uczyć, nie wymagają stosowania drogich i pracochłonnych zabiegów „wyrównawczych”.

Z punktu widzenia **społeczeństwa** – inwestycja w edukację przedszkolną to sposób na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci ze wsi, z rodzin z konieczności bardzo zajętych zdobywaniem środków do życia, z rodzin gorzej radzących sobie z zadaniami wychowawczymi z racji niższego poziomu wykształcenia, braku pracy czy wsparcia w najbliższym otoczeniu. Wreszcie, badania dowodzą, że lepiej wykształcone społeczeństwo to większe wpływy z podatków, mniejsza przestępczość i mniejsze koszty pomocy społecznej.

Cały artykuł prof. Anny Brzezińskiej znajduje się na naszej stronie www.frd.org.pl

Standardy podstawowe zostały opracowane na podstawie koncepcji Rogera Protta. Fundacja Komeńskiego pomaga nauczycielom i dyrektorom przedszkoli wprowadzać je w swoich placówkach.

5 standardów podstawowych

1. Dziecko decyduje czy, co i ile je. Nie wolno zmuszać ani namawiać dziecka do jedzenia. Dziecko ma zapewniony stały dostęp do picia.
2. Przedszkole zapewnia każdemu dziecku warunki do odpoczynku wtedy i w taki sposób, jak tego potrzebuje.
3. Dziecko może korzystać z toalety bez żadnych przeszkód.
4. W przedszkolu mogą przebywać rodzice na wspólnie omówionych zasadach.
5. Pracownicy przedszkola wspólnie z rodzicami pomagają dzieciom w adaptacji, uwzględniając ich indywidualne potrzeby.

Jaś (5 lat) i Szymon (6 lat)

rozmowa z Janem Herbstem,
socjologiem, autorem analizy „Uwarunkowania dostępu do wychowania przedszkolnego w gminach wiejskich w Polsce”, powstałej na zlecenie Fundacji Komeńskiego.

POLSKA KRAJ NIERÓWNYCH SZANS

Kiedy ktoś pyta mnie, jak rozwijać edukację przedszkolną w Polsce, odpowiadam: A co zrobić, żeby mieć takie trawniki jak w Anglii? Trzeba je strzyc codziennie przez sześćset lat i być może się uda. Tak samo jest z edukacją przedszkolną. Potrzebny jest długi proces kształtowania społecznej świadomości.

**TYTUŁ ANALIZY TO: UWARUNKOWANIA
DOSTĘPU DO WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO
W GMINACH WIEJSKICH W POLSCE.**

JAKIE PROBLEMY CHCIAŁ PAN ZBADAĆ?

→ Kiedy mówimy o barierach związanych z edukacją przedszkolną, to mamy na myśli dwa problemy. Pierwszy z nich dotyczy tego, czy dzieci mogą pójść do przedszkola – to jest problem **dostępu do edukacji przedszkolnej**. A drugi to pytanie, czy ktośkolwiek dostrzega potrzebę, żeby dzieci chodziły do przedszkola, czyli czy istnieje kultura, w której zakłada się, że dziecko powinno korzystać z edukacji przedszkolnej i to jest kwestia **popularności wychowania przedszkolnego**.

JAKI BYŁ PODSTAWOWY CEL ANALIZY?

→ Podstawowym celem, jaki sobie postawiliśmy, było sprawdzenie, z czym są związane różnice w poziomie popularności i dostępności do wychowania przedszkolnego w gminach wiejskich w Polsce. Chcieliśmy się dowiedzieć, co różni gminy, w których jest stosunkowo wysoki poziom dostępności do edukacji przedszkolnej i duża popularność takiej edukacji, od tych, gdzie sytuacja wygląda naprawdę źle.

JAKIE DANE BYŁY BRANE POD UWAGĘ?

→ Podstawowe dane zaczerpnięto z Banku Danych Regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Badaniem objęliśmy ponad 2000 gmin wiejskich oraz

Oliwia (3 lata)

Więc jak to jest z tymi przedszkolami?

- W Polsce źle – mówi zapytana o to Teresa Ogrodzińska, prezes zarządu Fundacji Rozwoju Dzieci imienia Jana Amosa Komeńskiego.
- Po pierwsze, wiele przedszkoli działa według starych zasad tradycyjnej, nieuwzględniającej najnowszych odkryć pedagogiki. Po drugie, zamiast je poprawiać, w Polsce przedszkola się likwiduje. A to naprawdę nie jest droga, jaką podąża Europa. W Europie do przedszkoli chodzi blisko 80% dzieci. W Polsce o połowę mniej. Na polskiej wsi to zaledwie 13%.

<Olga Woźniak „Przedszkole – początek wszystkich problemów?”, „Przekrój” nr 8/3113 z 17 lutego 2005 r.>

wiejskich części gmin wiejsko-miejskich. Korzystaliśmy także z danych ze spisu powszechnego oraz danych opisujących aktywność społeczną mieszkańców, np. danych wyborczych czy zapisów rejestru REGON.

DLACZEGO ANALIZA DOTYCZYŁA DZIECI W WIEKU 3-5 LAT?

→ Od września 2004 roku wszedł w życie obowiązek przedszkolny dla sześciolatków. Dlatego zdecydowaliśmy się na ograniczenie najważniejszych analiz do dzieci w wieku 3-5 lat, które – zwłaszcza na obszarach wiejskich – dużo rzadziej uczęszczają do przedszkola niż 6-latki.

ILE DZIECI W WIEKU 3-5 LAT CHODZI W POLSCE DO PRZEDSZKOLA?

→ W całej Polsce do przedszkola chodzi średnio co trzecie dziecko w tym wieku. Na wsi jest to prawie trzy razy mniej, czyli 13,5% wszystkich dzieci w wieku 3-5 lat. To są wyniki charakterystyczne dla krajów Trzeciego Świata! W Europie przywiązuje się dużo większą wagę do wspierania rozwoju małych dzieci. W Irlandii, Belgii i na Węgrzech prawie każde dziecko w wieku 3-5 lat chodzi do przedszkola. Ponad 90% małych dzieci w Czechach, we Włoszech i w Szwajcarii, 80% w Niemczech, Francji i Danii to przedszkolaki!

Rafał (4 lata) i Marcin (5 lat)

ZOSIA MA 3 LATA – OD CZEGO ZALEŻĄ JEJ SZANSE NA TO, ŻE BĘDZIE CHODZIŁA DO PRZEDSZKOLA?

→ **Przede wszystkim od tego, czy Zosia mieszka na wsi, czy w mieście.** W miastach 50,6% dzieci korzysta z edukacji przedszkolnej. Na wsi jest to jedynie 13,5%. Trzeba też zwrócić uwagę na to, w jakiej gminie mieszka Zosia. W gminach wiejsko-miejskich jest jedno małe miasteczko otoczone wioskami. To lokalne centrum zazwyczaj skupia wszystkie funkcje socjalne gminy. Następuje tutaj efekt „wysysania” funkcji edukacyjnych z terenów wiejskich. W tych wioskach, które otaczają małe miasteczko, sytuacja jest naprawdę alarmująca.

Dzieci nie mają szans, żeby w pobliżu korzystać z edukacji. Jedynie 8 na 100 dzieci w wieku 3-5 lat chodzi w takich wsiach do przedszkola.

Jeśli Zosia mieszka w gminie wiejskiej, należy zadać pytanie, jak bardzo „wiejska” jest to gmina. W Polsce gminy wiejskie różnią się znacznie pod względem gęstości zaludnienia. Im większa gęstość zaludnienia, tym większa „miejskość” gminy i oczywiście tym większe szanse Zosi na trafienie do przedszkola. Wreszcie trzeci istotny czynnik to, **w jakim regionie Polski mieszka Zosia.**

W JAKICH REGIONACH POLSKI DOSTĘPNOŚĆ DO EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ NA WSI JEST STOSUNKOWO NAJLEPSZA?

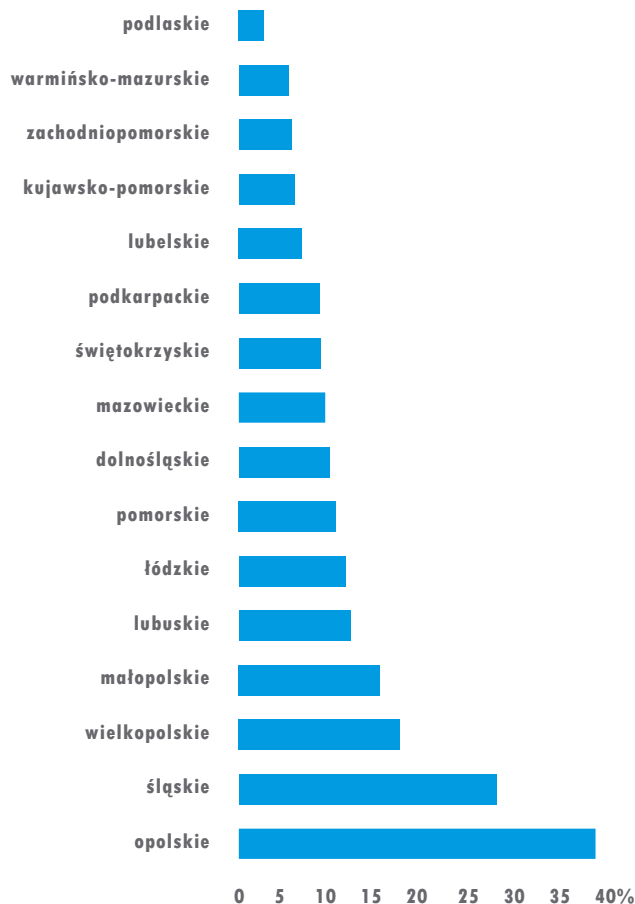
→ Zdecydowanie najlepiej jest na Śląsku Opolskim. Stosunkowo dobrze jest też na Śląsku i w Wielkopolsce. Jest to tym bardziej znaczące, że w wielu innych dziedzinach Śląsk Opolski różni się in minus od reszty kraju. Jakie są przyczyny takiej sytuacji? Wydaje się, że są to regiony, których kultura została w większym stopniu zbudowana na wzorcach niemieckich. Są to jednak tylko hipotezy, dlatego trzeba odnosić się do nich z pewną ostrożnością.

GDZIE JEST NAJGORZEJ?

→ W regionach o najbardziej rolniczym charakterze, a zwłaszcza na Podlasiu. Na przykład na terenie całego powiatu suwalskiego (bez samych Suwałk) w 2003 roku nie było ani jednego przedszkola! Tam już gorzej być nie może. Województwa warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie, kujawsko-pomorskie też mają bardzo kiepski wynik. Można przypuszczać, że jest on rezultatem tego, że są to w dużej mierze tereny rolnicze. Wszystkie trzy znajdują się także na obszarach, gdzie była największa koncentracja PGR-ów.

DLACZEGO REGIONY POLSKI TAK BARDZO SIĘ RÓŻNIĄ?

→ Trudno znaleźć jednoznaczne dane, które mogłyby to wyjaśnić. Oczywiście jakiś wpływ mają tutaj takie czynniki, jak poziom wykształcenia czy zamożności ludności. Jednak nie wyjaśniają one wszystkiego. To przekonuje, że różnice między regionami Polski mają charakter kulturowy. Są związane z tradycją i historią regionów Polski.

ROZWÓJ EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ W REGIONACH
Średni wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej dla dzieci 3-5-letnich w gminach wiejskich poszczególnych województw

■ % dzieci 3-5 lat w przedszkolach

JAK SZUKAŁ PAN PRZYCZYŃ RÓŻNIC W DOSTĘPIE I POPULARNOŚCI EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ W POLSKICH WSIACH?

→ Badałem trzy sprawy: ile przedszkoli przypada na jedną miejscowość w gminie, czyli tak zwaną gęstość sieci przedszkolnej, liczyliśmy, ile jest wolnych miejsc w przedszkolach, czyli obciążenie sieci przedszkolnej, użyliśmy też popularnego wskaźnika upowszechnienia edukacji przedszkolnej, czyli sprawdzaliśmy liczbę dzieci chodzących do przedszkoli w stosunku do liczby dzieci mieszkających na tym obszarze.

JAKIE SĄ NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI Z BADAŃ I CO Z NICH WYNIKA DLA NASZEJ ZOSI?

→ Okazało się, że liczba przedszkoli na wsi nie ma związku z zasobnością budżetów gmin. Tłumaczenie, że nie ma u nas przedszkola, bo jesteśmy biedni, nie jest więc prawdą. Kolejna ważna informacja – przedszkola nie powstają tam, gdzie potrzeby są największe.

Nie bez znaczenia dla naszej Zosi jest więc dostępność przedszkoli. To pozwala powiedzieć, że podstawowe bariery leżą w smutnej rzeczywistości. Nie ma przedszkola, więc dzieci nie uczestniczą w edukacji przedszkolnej. Nieprawdą jest to, że rodzice nie chcą posyłać dzieci do przedszkola.

NAJBARDZIEJ ZDUMIEWAJĄCY Z TYCH WYNIKÓW?

→ Najciekawsza jest regionalna specyfika. Są obszary, gdzie edukację przedszkolną traktuje się poważniej. Ciekawy jest też efekt wysysania funkcji edukacyjnych z obszarów wiejskich przez małe centra. To może być strategiczną wskazówką zarówno dla gmin, jak i dla powstających alternatywnych form edukacji przedszkolnej.

JAKIE PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI WYNIKAJĄ Z TEJ ANALIZY ZARÓWNO DLA WŁADZ GMIN, JAK I ZAŁOŻYCIELA ALTERNATYWNYCH OŚRODKÓW EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ, JAKIM JEST FUNDACJA KOMEŃSKIEGO?

→ Analiza pokazała, gdzie sytuacja jest najgorsza. Dała wskazówki, gdzie należy interweniować zarówno na poziomie gmin, jak i całych województw. Na pewno warto zainteresować się prawdziwymi edukacyjnymi pustyniami, takimi jak np. powiat suwalski. Pocieszające jest to, że dostęp do edukacji przedszkolnej na wsi to nie jest tylko kwestia pieniędzy. Okazało się, że wykształcenie i zamożność środowiska lokalnego mają oczywiście wpływ na dostępność edukacji przedszkolnej, jednak najważniejsze są przekonania ludzi o potrzebie inwestowania w przyszłość dzieci. I dlatego warto takie przekonania kształtować.

750 000 dzieci w wieku 3-5 lat nie uczestniczy w edukacji przedszkolnej
im dalej od dużych centrów miejskich, tym mniejszy odsetek dzieci uczęszcza do przedszkola
od 1994 roku ubyło ponad 1500 przedszkoli
w co trzeciej gminie wiejskiej nie ma przedszkola

nasze działania

CO OSIĄGNIĘLIŚMY W 2004 ROKU?

UPOWSZECHNIANIE EDUKACJI MAŁYCH DZIECI

→ → Gdy nie ma przedszkola

W POLSCE NIECAŁE 14% DZIECI WIEJSKICH CHODZI DO PRZEDSZKOLA. POSTANOWILIŚMY TO ZMIENIĆ.

Trudna sytuacja gospodarcza w Polsce sprawia, że wiele gmin wiejskich zamknęło przedszkola, nie wypracowując w zamian żadnych alternatywnych modeli edukacji przedszkolnej. **Dlatego opracowaliśmy program „Gdy nie ma przedszkola”,** który pomaga gminom w stworzeniu nowych, elastycznych form wczesnej edukacji dzieci w wieku 3-5 lat. W ramach programu powstają ośrodki edukacyjne, które pozwalają wyrównywać szanse edukacyjne dzieci na wsi.

Ośrodki, zależnie od możliwości gmin, mieszczą się w domach kultury, szkołach lub bibliotekach. Około 400 dzieci uczęszcza trzy lub cztery razy

w tygodniu na kilkugodzinne zajęcia prowadzone przez przeszkolone przez Fundację nauczycielki. W działaniach ośrodków **bardzo ważną rolę odgrywają rodzice.** Biorą udział w zajęciach z dziećmi i są zapraszani do dzielenia się swoimi pomysłami.

Gminy finansują wyposażenie ośrodków i wynagrodzenie nauczycielek. Fundacja pokrywa koszty związane ze szkoleniem nauczycielek, monitorowaniem jakości ich pracy oraz przygotowaniem materiałów edukacyjnych (dostępnych także dla rodziców). Prowadzona równolegle zewnętrzna ewaluacja programu pozwalała stale go modyfikować i wprowadzać jak najlepsze rozwiązania.

Początkowo rodzice nie byli tacy otwarci. Od likwidacji PGR-u w Komierowie panuje bieda, ludzie są bez pracy, zamykają się w domach. Dzieci spędzają czas przed telewizorami. (...) Dla maluchów z Komierowa przedszkole jest jedynym miejscem, w którym mogą się wspólnie bawić, rozwijać, uczyć zachowań w grupie.

< Anna Krakuska, U nas jest jak w domu, „Przyjaciółka” nr 8, 21 lutego – 2 marca 2005 >

Karolina (4 lata)

→ przeprowadziliśmy **4 konferencje** regionalne promujące program „Gdy nie ma przedszkola”
W konferencjach regionalnych uczestniczyło ponad 400 osób reprezentujących 85 gmin z całej Polski.

→ Wydaliśmy **poradnik dla gmin**, które są zainteresowane wdrożeniem programu „Gdy nie ma przedszkola” na swoim terenie. Publikacja pomaga dowiedzieć się, jak działa program i co zrobić, żeby wziąć w nim udział. Zawiera też przydatne informacje dotyczące finansowania ośrodków i uwarunkowań prawnych. Poradnik wysyłamy zainteresowanym gminom.

→ Nakręciliśmy **film o programie „Gdy nie ma przedszkola”** w reżyserii Wojciecha Staronia.

Film pokazuje codzienne zajęcia w ośrodkach: dzieci, nauczycieli – ich naukę i zabawy. O pracy w ośrodkach i swoich doświadczeniach opowiadają: wójt gminy, lokalny koordynator, nauczycielki i rodzice. Film stał się doskonałym materiałem promującym nasz program. Trafił do gmin zainteresowanych wprowadzeniem programu na swoim terenie i do mediów. Dla naszych zagranicznych partnerów przygotowaliśmy także wersję angielską i rosyjską filmu.

Coraz więcej gmin interesuje się wprowadzeniem programu na swoim terenie.

Dlaczego gminy decydują się na udział w programie „Gdy nie ma przedszkola”?

Leszek Gorgol (dyrektor samorządowej administracji placówek oświatowych w Żyrzynie):

Pierwsze cztery kluby przedszkolne pod egidą Fundacji działają u nas od 1 października 2003, obecnie mamy sześć grup w pięciu ośrodkach, gdzie dzieci spędzają po cztery godziny cztery razy w tygodniu. Początkowo zajęcia odbywały się trzy razy w tygodniu, jednak na wyraźne życzenie rodziców wydłużyliśmy czas i zwiększyliśmy częstotliwość zajęć. Dzięki Fundacji wskaźnik uprzedzskolnienia w naszej gminie osiągnął 48%. Bez ośrodków byłoby to zaledwie 13%.

Fundacja pomaga nam, prowadząc szkolenia dla nauczycieli, zapewniając lokalnych koordynatorów,

których zadaniem jest planowanie – wspólnie z nauczycielkami – pracy na każdy miesiąc, a później nadzorowanie wprowadzania programu w życie. W program Klubów Przedszkolaka jest wpisana obecność rodziców na zajęciach – wspomagają pracę wychowawczyń, a tym samym mają okazję poznać swoje dzieci od innej strony i przekonać się, jakie są ich potrzeby rozwojowe.

Już w pierwszym miesiącu uczestnictwa w zajęciach zauważają ogromne zmiany w postawie i zachowaniu dzieci – według ich relacji stają się one bardziej otwarte, aktywne w domu, oczekują różnych działań, np. czytania książek, mówią więcej, bardziej płynnie i ekspresywnie. I czekają na to, aby znów móc pójść do ośrodka.

rodzice:

- Ośrodek jest blisko naszego domu, w szkole i dzięki temu moje dziecko przyzwyczaja się do miejsca, w którym będzie uczyło się w przyszłości. Chętnie przychodzi do ośrodka, bo lubi towarzystwo dzieci i panią.
- Za każdym razem, kiedy przyjeżdżam po córkę i widzę, że jest cała w farbie albo umorusana po samą szyję, to wiem, że dzisiaj znowu się czegoś nauczyła.
- Moja Klaudia nie chce wracać do domu, tak jej tu dobrze.
- Kiedy nasze dzieci pójdą do szkoły, będą bardziej otwarte, szybciej się zaaklimatyzują w nowym otoczeniu, będzie im po prostu łatwiej.
- Karoliny nie można utrzymać w domu, codziennie chce chodzić do przedszkola, wstaje bardzo wcześnie rano i budzi mnie: „Babciu, chodź do dzieci”.
- Uważam, że to super sprawa. Tego, co tu się dzieje, nie zastąpi żadna zabawa w domu.

dzieci:

- W przedszkolu można nauczyć się rysować, malować i aktorować.
- Czy Święty Mikołaj może zrobić, żeby zajęcia były codziennie?
- Mama mnie chwali. Moja robota w przedszkolu nie idzie na marne.
- Książki służą do czytania i oglądania. Tak powiedziała pani Jasia.
- Przedszkole to moja praca. Po prostu muszę tu być.
- Powiedz pani, żeby nie było niedzieli i tej soboty. Ja chcę codziennie chodzić do przedszkola.

8 GMIN → 23 OŚRODKI → 29 GRUP → 308 DZIECI

BLISKO 50 GMIN PLANUJE ROZPOCZĘCIE PROGRAMU!

11 GMIN → 37 OŚRODKÓW → 40 GRUP → PONAD 400 DZIECI

2003

2004

W gminach, w których działa program:

- więcej dzieci chodzi do przedszkola. Na terenie tych gmin średni wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej wzrósł w stosunku do 2000 roku (wtedy rozpoczęliśmy realizację programu) o 23%.
- powstały nowe miejsca pracy. Program pozwolił na stworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych kobiet – 30% nauczycielek pracujących w ośrodkach nie miało wcześniej pracy.
- rodzice angażują się w edukację dzieci. Rodzice uczestniczą w zajęciach z dziećmi, wnoszą swoje pomysły, pomagają w działaniach organizacyjnych.
- więcej osób czyta książki. Część rodziców po raz pierwszy zaczęła korzystać z bibliotek gminnych lub księgozbioru znajdującego się w ośrodkach.
- dzieci są lepiej przygotowane do rozpoczęcia nauki. Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród nauczycielek klas „0” pokazują, że dzieci, które chodziły do ośrodków, mają dobrze rozwinięte takie umiejętności jak: współpraca z innymi dziećmi w grupie, zadawanie pytań, koncentracja, wyrażanie uczuć odpowiednio do sytuacji, a także dobrze sobie radzą z rozwiązywaniem konfliktów.
- dzieci niepełnosprawne integrują się z innymi. W zajęciach biorą udział także dzieci niepełnosprawne, które wcześniej nie miały kontaktu z rówieśnikami.
- rozwija się aktywność mieszkańców. Ośrodki stają się często żywym miejscem spotkań rodziców, nauczycieli i młodzieży. Przedstawiciele 12 gmin uczestniczących w programie powołali Towarzystwo Rozwoju Edukacyjnego „Nasze Dzieci”, którego celem jest inspirowanie i wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz małych dzieci.

→ → Akademia Komeńskiego

PODSTAWOWE ZADANIA WAŻNEGO DOROSŁEGO (RODZICA, NAUCZYCIELA, OPIEKUNA)

Jeśli chcemy kształtować środowisko przyjazne dzieciom i stymulujące ich rozwój, pamiętajmy, że jesteśmy dla nich Ważnym Dorosłym. Nasze działania mają ogromny wpływ na rozwój dzieci.

<i>dobrze działania dorosłego</i>	<i>efekty</i>
tworzenie bezpiecznego środowiska	dziecko jest spokojne, ufne, ciekawe, odważne
stymulowanie aktywności dziecka	dziecko jest aktywne, chętnie podejmuje różne działania
kształtowanie kompetencji	dziecko dużo pyta, domaga się odpowiedzi, coraz więcej wie i umie
kształtowanie poczucia kompetencji	dziecko chętnie korzysta z tego, co wie i umie, lubi to pokazywać
kształtowanie poczucia własnej wartości	dziecko jest zadowolone i dumne z tego, co wie i umie

• wg prof. Anny Brzezińskiej

Dobra edukacja przedszkolna to przede wszystkim dobrzy nauczyciele. W polskim systemie doskonalenia nauczycieli przedszkolnych brakuje całościowych programów szkoleniowych przygotowujących do rozwijania kreatywności dziecka, podnoszących jego poczucie własnej wartości czy zachęcających do samodzielności. Za mało jest programów, które uczą nauczycieli podmiotowego traktowania dzieci i zwracania uwagi na ich indywidualne zdolności czy potrzeby. W tworzeniu takich właśnie programów specjalizuje się **Akademia Komeńskiego – Ośrodek Ustawicznej Edukacji Nauczycieli i Rodziców** – działająca jako niepubliczna placówka doskonalenia nauczycieli.

W ramach Akademii Komeńskiego 22 certyfikowanych trenerów – psychologów, pedagogów i metodyków wychowania przedszkolnego – prowadzi szkolenia dla nauczycieli, dyrektorów przedszkoli i szkół, rodziców oraz lokalnych władz edukacyjnych. Po ukończeniu każdego ze szkoleń uczestnicy otrzymują podręczniki lub materiały dydaktyczne oraz zaświadczenia o uczestnictwie w doskonaleniu zawodowym wystawiane przez Akademię Komeńskiego.

W 2004 roku przygotowaliśmy broszury z ofertą Akademii oraz zorganizowaliśmy 7 spotkań informacyjnych dla dyrektorów przedszkoli w całej Polsce.

659 przeszkolonych nauczycieli
20 miejscowości
35 szkoleń

2003

2004

1757 przeszkolonych nauczycieli
50 miejscowości
101 szkoleń

Nasi trenerzy nieustannie podnoszą swoje kwalifikacje. W 2004 roku trenerzy Akademii Komeńskiego uczestniczyli w warsztatach dotyczących umiejętności aktywnego słuchania oraz pracy metodą projektów.

SZKOLENIA PROWADZONE W RAMACH AKADEMII KOMENSKIEGO:

→ **Koncepcja pedagogiczna przedszkola** to szkolenie dla przedstawicieli rad pedagogicznych, które pozwala stworzyć jednolity, całościowy i spójny program pracy wychowawczej zawierający opis stanu aktualnego oraz wizję przyszłości placówki.

→ **Koncepcja zarządzania przedszkolem** to propozycja dla dyrektorów przedszkoli i przedstawicieli samorządowych władz oświatowych, którzy pragną stworzyć gminny program edukacji przedszkolnej.

→ **Dziecko trudne do wychowania – wczesna profilaktyka zachowań aspołecznych** to warsztat przeznaczony dla nauczycieli przedszkolnych i klas I-III szkół podstawowych. Jak powstają trudności w wychowaniu? Jak interweniować w sytuacji agresji? – to pytania, na które warsztat pomaga znaleźć odpowiedź.

→ **Współpraca nauczycieli i rodziców** to szkolenie polecane zarówno nauczycielom, jak i rodzicom, którym zależy na autentycznej współpracy we wspieraniu procesu wychowania i edukacji dzieci.

→ **Przedszkole na piątkę – standardy jakości pracy z dziećmi** to szkolenie pozwalające dowiedzieć się, jak wprowadzić w przedszkolu standardy podstawowe dotyczące żywienia, snu i odpoczynku, higieny i korzystania z toalety, adaptacji nowych dzieci w przedszkolu i uczestnictwa rodziców w życiu placówki. W szkoleniu uczestniczą wszyscy pracownicy przedszkola oraz przedstawiciele rodziców.

→ Więcej informacji o szkoleniach Akademii Komeńskiego: www.frd.org.pl

uczestnicy szkoleń:

- Przekonałam się, że najważniejsze są zmiany w samym sobie.
- Dla mnie to była rewolucja. Zrozumiałam, jak bardzo schematy przeszkadzają nam w myśleniu o ważnych sprawach.
 - Co dało mi szkolenie? Dobre pomysły na to, jak wspierać dziecko w trudnych momentach.
- Dziecko ma prawo do „nie”, postaram się o tym pamiętać.

dzieci:

(mówią dzieci z przedszkola, które uczestniczyło w warsztacie Przedszkole na Piatkę)

- Pani Ulu, zrobię pani pierścionek z lego za to, że już nie muszę spać.
 - Jest fajnie, teraz jemy jak na wczasach.
- Nareszcie mogę się najeść tyle buraczków, ile chcę.

Kasia (4 lata)

W przedszkolu nr 376 w Rembertowie jego dyrektorka Urszula Popielarz zdecydowała się na wprowadzenie zmian. Dzieci same teraz wybierają, co chcą jeść. – Przy śniadaniu na stole leży chleb, ser, wędliny i każdy robi sobie kanapkę z czym chce – opowiada. Co najdziwniejsze, teraz największe niejadki zjadają obiad. (...) W przedszkolu nie ma obowiązku poobiedniego spania. Jeśli ktoś nie zaśnie – idzie się bawić. Takie zmiany były możliwe dzięki warsztatom „Przedszkole na piątkę – standardy pracy z dziećmi”, które organizuje Fundacja Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego.

<Daria Dziewięcka,
Precz z wątróbką i leżakowaniem,
„Gazeta Wyborcza”, 21 lutego 2005>

NOWOŚCI!

→ **Trzy kroki dziecka w przyszłość** to cykl warsztatów skierowanych do nauczycielek przedszkolnych i klas I-III szkół podstawowych rozwijających ich umiejętności wychowawcze. Warsztaty *Potrafię rozmawiać* pomaga kształtować kontakty dziecka z otoczeniem, warsztaty *Jestem twórczy* uczy, jak wyzwalać potencjał twórczy dzieci, warsztaty *Znam swoją wartość* pokazuje, jak rozwijać u dzieci poczucie własnej wartości.

→ **Lokalne partnerstwo na rzecz dzieci** przeznaczone jest dla aktywnych osób (nauczycieli, rodziców, dziadków i innych członków społeczności lokalnej), które chcą stworzyć jak najlepsze warunki edukacyjne dla małych dzieci na terenie swojej gminy. W trakcie dwóch seminariów przedstawiciele danej gminy dowiadują się, dlaczego warto inwestować w rozwój małych dzieci i w jaki sposób można to robić oraz opracowują zasady i program pracy lokalnego partnerstwa na rzecz dzieci dla swojej gminy.

→ **Gdy nie ma przedszkola** to cykl szkoleń przygotowujących nauczycielki do pracy w ośrodkach przedszkolnych na wsiach. Praca z grupą różnowiekową, współpraca z rodzicami, rozbudzanie aspiracji edukacyjnych oraz kształtowanie indywidualnego podejścia pedagogicznego – to najważniejsze tematy szkoleń.

Jeśli na wsi nie będą powstawać przedszkola, wiejskie dzieci będą powielać drogi życiowe zwykle ubogich i źle wykształconych rodziców. Poglębiać będzie się też edukacyjna przepaść między młodzieżą ze wsi i miasta. Pokazują to wyniki egzaminów zewnętrznych – uczniowie ze wsi wypadają w nich gorzej.

<Magdalena Kula,
Do przedszkola!, „Gazeta
Wyborcza”, 23 listopada 2004>

→ → wydaliśmy nowe publikacje i materiały edukacyjne:

„Dlaczego warto tworzyć grupy różnowiekowe”

To pozycja przeznaczona dla nauczycieli edukacji elementarnej, która w ciekawy sposób przybliży metody pracy w grupach dzieci w różnym wieku. Materiał jest tłumaczeniem publikacji Lilian G. Katz, Demetry Evangelou i Jeanette Allison Hartman pod tytułem „The Case for Mixed-Age Grouping In Early Education”.

→ *Publikację otrzymują nauczyciele uczestniczący w naszych szkoleniach*

„Nigdy nie jest za wcześnie – rozwój i edukacja małych dzieci”

Potrzeby małych dzieci, standardy jakości pracy z nimi, różne formy wczesnej edukacji, relacje dzieci – rodzice – przedszkole to tylko niektóre z tematów, które porusza ta publikacja. „Nigdy nie jest za wcześnie” to próba wszechstronnego spojrzenia na problemy rozwojowe małych dzieci w Polsce i opis przykładów dobrej praktyki edukacyjnej zarówno w Polsce, jak i w krajach Europy Zachodniej. Mamy nadzieję, że ta publikacja przyczyni się do podnoszenia świadomości znaczenia wczesnej edukacji w naszym kraju.

„12 zasad efektywnej współpracy pomiędzy nauczycielami a rodzicami”

To materiał przeznaczony dla nauczycieli i dyrektorów przedszkoli i szkół, a także dla rodziców, którym zależy na tworzeniu spójnego programu wychowawczego dla dzieci w placówkach edukacyjnych. Omawia podstawowe bariery we współpracy oraz proponuje zbiór zasad, które pomagają w budowaniu współpracy pomiędzy nauczycielami i rodzicami. Broszura jest skrótem publikacji Annette Hautumm i Rogera Protta „12 Prinzipien für eine erfolgreiche Zusammenarbeit von Erzieherinnen und Eltern”.

→ *Fragmenty publikacji są dostępne na naszej stronie: www.frd.org.pl/publikacje*

→ → analiza naukowa

ANALIZA DOTYCZĄCA DOSTĘPU DO WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO NA WSIACH

Na zlecenie naszej Fundacji socjolog Jan Herbst przeprowadził analizę statystyczną „Uwarunkowania dostępu do wychowania przedszkolnego w gminach wiejskich w Polsce”. Analiza pozwoliła stwierdzić, co ma największy wpływ na poziom upowszechnienia wychowania przedszkolnego w gminach.

→ Zapraszamy do lektury wywiadu z Janem Herbstem – str. 14

→ → konferencje

„Nasz przedszkolak w Europie – Europejski Fundusz Społeczny szansą na upowszechnienie edukacji przedszkolnej”

Celem konferencji było przedstawienie koncepcji upowszechniania edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-5 lat w perspektywie wykorzystania szans, jakie niesie Europejski Fundusz Społeczny. Podczas konferencji można było wysłuchać wystąpień psychologów, socjologów i pedagogów – teoretyków i praktyków. Prof. Anna Brzezińska przedstawiła referat poświęcony roli edukacji we wczesnym rozwoju dziecka, podkreślając to, jak ważne jest stymulowanie jego aktywności, kształtowanie poczucia własnej wartości i kompetencji. Wystąpienie prof. Ireneusza Białeckiego pozwoliło przyjrzeć się bliżej panującym w Polsce nierównościom w warunkach rozwoju i kształcenia dzieci. Natomiast niezbędnych danych do określenia sytuacji małego dziecka w Polsce dostarczył referat dr Krysiny Kamińskiej. Konferencja stała się także okazją

do poznania praktycznych rozwiązań związanych z edukacją przedszkolną w Portugalii. Wystąpienie prof. Teresy Vasconcelos przyniosło informacje dotyczące sposobów prowadzenia polityki edukacyjnej w tym kraju. Ważnym elementem konferencji było wystąpienie wicedyrektor Departamentu Strategii Edukacji i Funduszy Strukturalnych w Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu Moniki Mirosławskiej, która przekazała informacje o tym, jakie działania z obszaru edukacji objęte są wsparciem ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Na zakończenie konferencji przygotowaliśmy prezentację prowadzoną przez nas programu „Gdy nie ma przedszkola”.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, Sejmu i Senatu RP, kuratorów oświaty, ośrodków doskonalenia nauczycieli, organizacji pozarządowych z Polski oraz Ukrainy, Słowacji i Serbii zainteresowanych wprowadzeniem w swoich krajach nowoczesnych rozwiązań na rzecz wczesnej edukacji.

→ → Lokalne partnerstwo na rzecz dzieci

TO NOWY PROGRAM NASZEJ FUNDACJI. POSTANOWILIŚMY POMÓC TYM WSZYSTKIM, KTÓRZY CHCĄ ZADBAĆ O DOBRY ROZWÓJ MAŁYCH DZIECI NA SWOIM TERENIE.

Co proponujemy?

Naszym celem jest znalezienie i przygotowanie do pracy grupowej aktywnych osób (rodziców, pedagogów, nauczycieli i innych członków lokalnej społeczności), którzy zechcą utworzyć w swoim środowisku lokalne partnerstwo na rzecz dzieci. Takim osobom proponujemy udział w dwóch seminariach, w czasie których uczestnicy:

- dowiedzą się, dlaczego trzeba inwestować w rozwój małych dzieci,
- przedyskutują możliwe rozwiązania we własnej wsi i gminie,
- opracują zasady i program pracy Partnerstwa.

Co chcemy osiągnąć?

Pragniemy zainicjować proces społeczny, w wyniku którego osoby zainteresowane edukacją dzieci podejmą się prowadzenia dla nich różnorodnych zajęć, a w przyszłości może założą własną organizację.

W 2004 roku przeprowadziliśmy pilotaż programu. W pierwszym etapie Fundacja wyszkoliła 17 trenerów, których zadaniem było inicjowanie procesu budowania Lokalnego partnerstwa. Trenerzy przeprowadzili seminaria dla mieszkańców 10 gmin wiejskich: Jastków, Bełżyce, Żyrzyn i Wojciechowo (woj. lubelskie), Barciany (woj. warmińsko-mazur-

skie), Dobra (woj. wielkopolskie), Głuchów (woj. łódzkie), Grudusk (woj. mazowieckie), Koronowo (woj. kujawsko-pomorskie), Korycin (woj. podlaskie) oraz Kobierzyce (woj. dolnośląskie).

Efekty:

- Wyłonienie lokalnych liderów.
- Zaplanowanie wielu inicjatyw na rzecz dzieci, z których część już zrealizowano, między innymi:
 - „Lotne zajęcia” dla dzieci – od wsi do wsi – organizowane wspólnie przez rodziców i nauczycieli (zabawy edukacyjne, czytanie bajek, haftowanie, zajęcia sportowe);
 - Włączenie do zajęć z dziećmi uczniów ze starszych klas szkół podstawowych i gimnazjalistów.
 - Urządzenie lodowiska;
 - Stworzenie nowych świetlic dla dzieci od 3 do 12 lat;
 - Gromadzenie dawnych gier i zabaw i propagowanie ich wśród dzieci;
 - Spotkania integracyjne w przedszkolach dla dzieci, które pójdą do klasy „0”.

→ Szczegółowe informacje o możliwości uczestniczenia w tym programie: www.frd.org.pl

→ → działania międzynarodowe

STALE SZUKAMY PARTNERÓW I INSPIRACJI DO DALSZEJ PRACY. DLATEGO STARAMY SIĘ POZYSKIWAĆ NOWE KONTAKTY I ROZWIJAĆ WSPÓŁPRACĘ Z ZAPRZYJAŻNIONYMI ORGANIZACJAMI.

Konferencje i seminaria

→ Konferencja QUALITY CURRICULA: THE INFLUENCE OF RESEARCH, POLICY AND PRACTICE

Malta, sierpień/wrzesień 2004

Konferencja zorganizowana przez European Early Childhood Education Research Association poświęcona była jakości programów edukacyjnych dla małych dzieci oraz doskonaleniu umiejętności osób pracujących z dziećmi.

→ Konferencja QUESTIONS OF QUALITY

Dublin, wrzesień 2004

Konferencja zorganizowana przez Centre for Early Childhood, Development and Education poświęcona była możliwościom definiowania, oceniania i wdrażania jakościowych programów opieki, wychowania i edukacji małych dzieci.

→ Seminarium EXPOSED CHILDREN AND YOUTH – AT THE POLITICAL AGENDA IN DENMARK AND EUROPE

Kopenhaga, listopad 2004

Seminarium „Social Round Table” poświęcone było wypracowaniu kryteriów efektywności programów pomocowych skierowanych do dzieci i młodzieży.

→ konferencja DECADE OF CHANGE: STEPPING INTO THE FUTURE, *Budapeszt, listopad 2004*

Konferencja podsumowywała 10 lat działalności Międzynarodowego Stowarzyszenia „Step by Step”. Ponadto wspólnie z przedstawicielami UNICEF zastanawialiśmy się nad możliwościami upowszechniania edukacji przedszkolnej.

Spotkania

→ spotkanie z przedstawicielami LANDESJUGENDAMT BERLIN – SOZIALPÄDAGOGISCHE FORTBILDUNG JAGDSCHLOSS GLIENICKE, *Warszawa, styczeń 2004*

Wspólnie z Annette Hautumm, przedstawicielką instytutu zajmującego się doskonaleniem nauczycieli, zaplanowaliśmy wspólne działania dotyczące podnoszenia jakości edukacji przedszkolnej oraz współpracy z rodzicami.

→ spotkanie z przedstawicielami MINISTERSTWA EDUKACJI ORAZ FUNDACJI EVERY CHILD Z KOSOWA, *Warszawa, październik 2004*

Goście spotkali się z Zarządem Fundacji Komeńskie-go, odwiedzili ośrodki przedszkolne w Barcianach i Srokowie oraz spotkali się z Małgorzatą Karwowską-Struczyk z Ośrodka Badań Edukacyjnych.

→ spotkanie MIĘDZYNARODOWEGO ZESPOŁU DORADCZEGO, *Warszawa, maj 2004*

Uczestniczyli w nim: prof. Ireneusz Biątecki, prof. Anna Brzezińska, dr Maria Kolankiewicz, prof. Teresa Vasconcelos, dr Nico van Oudenhoven, dr Roger Prott oraz członkowie zarządu Fundacji. Podczas spotkania zastanawialiśmy się, w jaki sposób nagłaśniać problematykę wspierania wczesnego rozwoju dzieci, jakie są fundamenty dobrego rozwoju dziecka oraz jak ewaluować wpływ programów Fundacji na małe dzieci. Uwagi zespołu zostały uwzględnione w procesie planowania strategicznego.

dzieci z Ośrodka Przedszkolnego w Ługowie razem z rodzicami

NASZE PLANY NA 2005 ROK

organizacja konferencji

- We współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu przygotowujemy konferencję „Powszechna edukacja przedszkolna dzieci 3-5-letnich szansą na sukces szkolny”
- Wspólnie z Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich w ramach programu „Edukacja dla Rozwoju” zorganizujemy konferencję „Alternatywne formy edukacji przedszkolnej”

upowszechnianie programu „Gdy nie ma przedszkola”

- Rozpoczniemy realizację programu w 20 nowych gminach w Polsce.
- Przygotujemy badania dotyczące wpływu edukacji w ośrodkach na rozwój dzieci.

raport o sytuacji edukacyjnej małych dzieci w Polsce

Uwarunkowania prawne dotyczące edukacji małych dzieci, wspieranie ich rozwoju, edukacja przedszkolna (m.in. dane statystyczne, cele i programy nauczania, nadzór nad jakością), edukacja wczesnoszkolna obejmująca klasy I-III szkoły podstawowej (m.in. dane statystyczne, cele i programy nauczania, nadzór nad jakością), przygotowanie nauczycieli (m.in. analiza programów studiów pedagogicznych), doskonalenie nauczycieli, miejsce rodziców w systemie edukacyjnym, gminna polityka oświatowa dotycząca dzieci, dostęp do edukacji dzieci o specjalnych potrzebach, wyrównywanie szans edukacyjnych – to zagadnienia, którym poświęcony będzie przygotowywany przez nas raport.

nowe szkolenia

Będziemy nadal rozszerzać ofertę szkoleniową Akademii Komeńskiego. Szkolenia, które przygotowujemy:

- „Metoda projektu w edukacji przedszkolnej” – pomagająca nauczycielom w tworzeniu środowiska aktywnego uczenia się dzieci, rozwoju ich zdolności i zainteresowań.
- „Gminna koncepcja zarządzania edukacją elementarną” to szkolenie przeznaczone dla dyrektorów przedszkoli i szkół podstawowych w gminie oraz urzędników oświatowych pomagające dbać o jakość wczesnej edukacji.
- „Adaptacja dzieci do szkoły” to nowa propozycja dla nauczycieli przedszkola, klas „0” i I-III oraz rodziców.
- „Nauczyciele nauczycielom” to szkolenie przygotowujące nauczycieli do prowadzenia w gminie kół samokształceniowych pozwalających na dzielenie się doświadczeniami.

wizyta światowego eksperta prof. G. Lilian Katz

Zaprosiliśmy do Polski prof. Lilian G. Katz – światowego eksperta w zakresie rozwoju dzieci, pracy z grupami różnowiekowymi, pracy metodą projektów, współpracy z rodzicami. W maju 2005 Lilian Katz spotka się z trenerami Akademii Komeńskiego, odwiedzi przedszkola oraz wygłosi wykład „Kontrowersje wokół programów nauczania małych dzieci”.

publikacje

Przygotowujemy kolejne materiały edukacyjne dla nauczycieli. Będą to trzy broszury dla nauczycieli uczestniczących w warsztatach „Trzy kroki dziecka w przyszłość”: „Potrafię rozmawiać”, „Jestem twórczy” oraz „Znam swoją wartość”.

FUNDACJA

Rada

(CZŁONKOWIE RADY PEŁNIĄ SWOJE FUNKCJE SPOŁECZNIE)

prof. Adam Frączek – psycholog, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

Michał Lachert – prawnik, kancelaria Wardyński i Wspólnicy

dr Joanna Popławska – dyrektor naczelny Oriflame Products Poland

dr Andrzej Topiński – ekonomista, członek zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej

prof. Maciej Wojtyszko – Akademia Teatralna w Warszawie, pisarz, dramaturg, reżyser

Zarząd

Teresa Ogrodzińska – prezes zarządu

Mikołaj Markiewicz – wiceprezes zarządu

Monika Rościszewska-Woźniak – członek zarządu

Zespół

Anna Brzezik – koordynator programu

Marta Białek – specjalista ds. promocji

Ewa Michalik – księgowość

Sylwia Pańkow-Tomczak – sekretarz biura

Wojtek Ronatowicz – koordynator programu

Ewa Rościszewska – koordynator programu

Konrad Sobczyk – asystent programowy

Gracjana Węgorska – koordynator szkoleń Akademii Komeńskiego

Międzynarodowy Zespół Doradców

prof. Ireneusz Białecki – socjolog, dyrektor Centrum Badań Polityki Naukowej i Szkolnictwa Wyższego, Uniwersytet Warszawski

prof. Anna Brzezińska – psycholog, Instytut Psychologii Uniwersytetu

im A. Mickiewicza w Poznaniu oraz Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie

dr Maria Kolankiewicz – pedagog, Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego

dr Nico van Oudenhoven – psycholog, International Child Development Initiatives, Holandia

dr Roger Prott – pedagog, Landesjugendamt Berlin – Sozialpädagogische Fortbildung Jagdschloss Glienicke, Niemcy

prof. Teresa Vasconcelos – psycholog, Escola Superior de Educacao de Lisboa, Portugalia

Ewa Rościszewska

Wojtek Ronatowicz

Marta Bialek

Monika
Rościszewska -Woźniak

Teresa Ogrodzińska

Sylvia
Pankow-Tomeczak

Gracjana Węgorska

Konrad Sobczyk

Mikołaj Markowski

Anna Brzezik

SPRAWOZDANIE FINANSOWE ZA ROK 2004

Rachunek wyników za okres 1 stycznia 2004 r. do 31 grudnia 2004 r.

za okres 01 09 2003 do 31 12 2003 r. stan na 31 12 2004 r.

A.	Przychody z działalności statutowej	622 921,16	1 308 613,29
I.	Składki brutto określone statutem	0,00	0,00
II.	Inne przychody określone statutem	622 921,16	1 308 613,29
B.	Koszty realizacji zadań statutowych	230 392,13	627 008,93
C.	Wynik finansowy na działalności statutowej (A – B)	392 529,03	681 604,36
D.	Koszty administracyjne	92 273,46	269 136,19
1.	Zużycie materiałów i energii	14 774,51	5 808,59
2.	Usługi obce	19 275,57	77 256,90
3.	Podatki i opłaty	45,00	50,00
4.	Wynagrodzenia i świadczenia dla pracowników	44 422,55	178 648,75
5.	Amortyzacja	12 899,58	5 685,66
6.	Pozostałe	856,25	1 686,29
E.	Pozostałe przychody (niewymienione w poz. A i G)	13,71	685,67
F.	Pozostałe koszty (niewymienione w poz. B, D i H)	0,58	1,49
G.	Przychody finansowe	16 818,12	19 833,02
H.	Koszty finansowe	0,00	69 789,37
I.	Wynik finansowy brutto na całokształcie działalności (C – D + E – F + G – H)	317 086,82	363 196,00
J.	Zyski i straty nadzwyczajne	0,00	0,00
I.	Zyski nadzwyczajne – wielkość dodatnia	0,00	0,00
II.	Straty nadzwyczajne – wielkość ujemna	0,00	0,00
K.	Wynik finansowy ogółem (I + J)	317 086,82	363 196,00
I.	Różnica zwiększająca koszty roku następnego (wielkość ujemna)	0,00	0,00
II.	Różnica zwiększająca przychody roku następnego (wielkość dodatnia)	317 086,82	363 196,00

Bilans za okres od 1 stycznia 2004 r. do 31 grudnia 2004 r.

AKTYWA		<i>stan na 31 12 2003 r.</i>	<i>stan na 31 12 2004 r.</i>
A.	AKTYWA TRWAŁE	14 993,40	29 177,88
I.	Wartości niematerialne i prawne	0,00	0,00
II.	Rzeczowe aktywa trwałe	14 993,40	29 177,88
III.	Należności długoterminowe	0,00	0,00
IV.	Inwestycje długoterminowe	0,00	0,00
V.	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
B.	AKTYWA OBROTOWE	325 101,43	345 025,81
I.	Zapasy rzeczowych aktywów obrotowych	0,00	0,00
II.	Należności krótkoterminowe	5 175,00	1 780,80
III.	Inwestycje krótkoterminowe	319 926,43	343 245,01
1.	Środki pieniężne	319 926,43	343 245,01
2.	Pozostałe aktywa finansowe	0,00	0,00
C.	KRÓTKOTERMINOWE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	0,00	2 682,77
SUMA AKTYWÓW		340 094,83	376 886,46
PASYWA			
A.	FUNDUSZE WŁASNE	318 086,82	364 196,00
I.	Fundusz statutowy	1 000,00	1 000,00
II.	Fundusz z aktualizacji wyceny	0,00	0,00
III.	Wynik finansowy netto	317 086,82	363 196,00
1.	Nadwyżka przychodów nad kosztami (wielkość dodatnia)	317 086,82	363 196,00
2.	Nadwyżka kosztów nad przychodami (wielkość ujemna)	0,00	0,00
B.	ZOBOWIĄZANIA I REZERWY NA ZOBOWIĄZANIA	22 008,01	12 690,46
I.	Zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów i pożyczek	0,00	0,00
II.	Zobowiązania krótkoterminowe i fundusze specjalne	22 008,01	12 690,46
1.	Kredyty i pożyczki	0,00	0,00
2.	Inne zobowiązania	22 008,01	12 690,46
3.	Fundusze specjalne	0,00	0,00
III.	Rezerwy na zobowiązania	0,00	0,00
IV.	Rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
1.	Rozliczenia międzyokresowe przychodów	0,00	0,00
2.	Inne rozliczenia międzyokresowe	0,00	0,00
SUMA PASYWÓW		340 094,83	376 886,46

Informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego za okres od 1 września 2003 r. do 31 grudnia 2003 r.

Podsumowanie stosowanych metod wyceny aktywów i pasywów oraz pomiaru wyniku finansowego

Nazwa i siedziba Fundacji: Fundacja działa pod nazwą Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego.

Siedzibą jest Warszawa, ul. Świętokrzyska 30 lok.58.

Celem działalności Fundacji jest promowanie i wspieranie wszelkich działań zmierzających do:

- podejmowania, promowania i wspierania działań podnoszących jakość edukacji i wychowania;
- tworzenie możliwie najlepszych warunków opieki i rozwoju dla dzieci, we współpracy z rodzicami, nauczycielami, władzami lokalnymi, instytucjami odpowiedzialnymi za opiekę, wychowanie i edukację oraz organizacjami pozarządowymi;
- działalność w zakresie edukacji;
- działalność w zakresie oświaty i wychowania.

Fundacja zarejestrowana jest w Krajowym Rejestrze Sądowym w Rejestrze Stowarzyszeń i Fundacji pod numerem 0000166381

Fundacja Komeńskiego posiada status organizacji pożytku publicznego.

Fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej.

(a) Podstawy prawne

Zasady rachunkowości przyjęte przy sporządzaniu sprawozdania finansowego na dzień 31 grudnia 2003 r. są zgodne z Ustawą o rachunkowości z 29 września 1994 r., zwanej dalej Ustawą oraz z rozporządzeniem ministra finansów z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości dla niektórych jednostek niebędących spółkami handlowymi, nieprowadzących działalności gospodarczej.

(b) Wartości niematerialne i prawne

Wartości niematerialne i prawne wykazywane są w wartości netto, to jest pomniejszonej o umorzenie.

(c) Rzeczowy majątek trwały

Rzeczowy majątek trwały stanowią środki trwałe.

Rzeczowy majątek trwały jest wykazywany w wartości netto (pomniejszonej o umorzenie).

Do środków trwałych są zaliczane składniki majątkowe stanowiące własność lub współwłasność Fundacji, które są kompletne i zdane do użytku w momencie ich przyjęcia do używania, trwającego dłużej niż jeden rok, przeznaczone na własne potrzeby lub do wynajmu.

Środki trwałe o wartości nieprzekraczającej 3500 zł w cenie nabycia są amortyzowane w 100 % w miesiącu przejścia do użytkowania.

Do środków trwałych spółki są zaliczane również obce środki trwałe używane na podstawie umowy wynajmu, jeżeli Fundacja ma prawo dokonywania odpisów amortyzacyjnych (umorzeniowych).

Środki trwałe podlegają okresowym aktualizacjom wyceny według zasad określonych przez ministra finansów.

Rzeczowy majątek trwały jest wyceniany według cen nabycia.

(d) Amortyzacja

Odpisy amortyzacyjne od środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych stanowiących nabyte prawa dokonywane są na podstawie planu amortyzacji, zawierającego stawki i kwoty rocznych odpisów.

Wysokość planowanych stawek amortyzacyjnych ustala spółka, uwzględniając zużycie fizyczne i ekonomiczne środków trwałych oraz okres gospodarczej przydatności praw.

Amortyzacja jest dokonywana metodą liniową.

Stawki są okresowo weryfikowane, przy czym rezultaty weryfikacji skutkują począwszy od roku, w którym weryfikację przeprowadzono.

Odpisy amortyzacyjne od środków trwałych, których wartość zaktualizowano zgodnie z obowiązującymi przepisami, oblicza się od zaktualizowanej wartości, począwszy od miesiąca, w którym aktualizacja była zarządzona.

Fundacja stosuje stawki amortyzacyjne dla podstawowych grup środków trwałych zgodnie z przepisami podatkowymi określonymi w odpowiedniej ustawie.

(e) Należności

Należności długoterminowe są to należności inne niż należności z tytułu dostaw towarów i usług, których okres spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż jeden rok.

Należności krótkoterminowe są to należności, których okres spłaty na dzień bilansowy jest krótszy niż jeden rok.

Należności krótkoterminowe i roszczenia wykazywane są w wartości netto (pomniejszonej o odpisy aktualizujące).

Należności są wyceniane w kwocie wymagającej zapłaty. Kwota ta obejmuje odpowiednio odsetki za zwłokę w zaplacie należności. Odsetki te są księgowane na dobro przychodów z tytułu odsetek.

Należności podlegają aktualizacji wyceny poprzez dokonanie odpisu aktualizującego do wysokości niepokrytej gwarancją lub innym zabez-

pieczeniem. Odpisy aktualizujące tworzone są z uwzględnieniem stopnia ryzyka, jakie się wiąże z daną należnością.

Odpisy aktualizujące należności zalicza się do pozostałych kosztów lub kosztów finansowych.

(f) Środki pieniężne

Środki pieniężne obejmują pieniądze oraz jednostki pieniężne (rozrachunkowe) krajowe i zagraniczne w gotówce, na rachunkach bankowych lub w formie lokat pieniężnych.

Środki pieniężne są wyceniane w wartości nominalnej.

Środki pieniężne na rachunkach bankowych lub w formie lokat pieniężnych są wykazywane z doliczonymi lub potrąconymi odsetkami. Odsetki te odnosi się odpowiednio na dobro przychodów finansowych lub w ciężar kosztów finansowych.

(g) Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów

Do czynnych rozliczeń międzyokresowych zaliczane są wydatki lub zużycie składników majątkowych dotyczące późniejszych okresów niż ten, w którym je poniesiono.

Do biernych rozliczeń międzyokresowych zaliczane są ściśle oznaczone świadczenia przyjęte przez fundację, lecz jeszcze niestanowiące zobowiązania oraz prawdopodobne koszty, których kwota, data i tytuł nie są jeszcze znane.

Odpisy czynnych rozliczeń międzyokresowych następują stosownie do upływu czasu.

(h) Fundusze własne

Na fundusz statutowy składa się fundusz założycielski

Różnica między przychodami i kosztami ustalona w rachunku wyników zwiększa – po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego – odpowiednio przychody lub koszty w następnym roku.

(i) Zobowiązania

Zobowiązania długoterminowe są to zobowiązania, których okres spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż jeden rok.

Zobowiązania krótkoterminowe są to zobowiązania, których okres spłaty na dzień bilansowy jest krótszy niż jeden rok.

Zobowiązania są wykazywane w kwocie wymagającej zapłaty, tj. łącznie z odsetkami przypadającymi do zapłaty na dzień bilansowy. Odsetki te księgowane są w ciężar kosztów finansowych.

(j) Przychody i koszty

Do przychodów zaliczane są otrzymane środki pieniężne i inne aktywa finansowe ze źródeł określonych odrębnymi przepisami prawa, w tym dotacje i subwencje na realizację zadań statutowych, otrzymane składniki majątkowe, a także kwoty należne ze sprzedaży składników majątkowych oraz przychody finansowe.

Otrzymane i należne przychody księgowane są bezpośrednio w przychody okresu obrachunkowego.

Do kosztów działalności zaliczane są koszty związane z realizacją zadań statutowych oraz koszty administracyjne fundacji, takie jak wynagrodzenia oraz ubezpieczenia pracowników i innych osób, zużycie materiałów, zakup usług obcych oraz pozostałe koszty o charakterze administracyjnym.

Różnica pomiędzy przychodami a kosztami ustalona w rachunku wyników zwiększa – po zatwierdzeniu rocznego sprawozdania finansowego – odpowiednio przychody lub koszty w następnym roku obrotowym.

(k) Rozliczenia z zagranicą

Należności, zobowiązania oraz środki pieniężne wyrażone w walutach obcych ujmuje się na dzień bilansowy w walucie polskiej po obowiązującym na ten dzień średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Prezesa Narodowego Banku Polskiego.

W ciągu roku obrotowego ujmowane są w księgach rachunkowych wyrażone w walutach obcych transakcje dotyczące:

→ środków pieniężnych – po kursie kupna lub sprzedaży walut banku, z którego usług korzysta Fundacja.

→ pozostałych aktywów i pasywów – po obowiązującym na dzień przeprowadzenia transakcji średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Prezesa NBP.

Zrealizowane różnice kursowe powstające między dniem zaksięgowania i rozliczenia transakcji są ujęte w kosztach finansowych lub przychodach finansowych.

Niezrealizowane różnice kursowe powstałe w wyniku przeliczeń zobowiązań i należności oraz środków pieniężnych na dzień bilansowy zaliczane są do kosztów finansowych lub przychodów finansowych.

(l) Zyski i straty nadzwyczajne

Zyski i straty nadzwyczajne przedstawiają skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie poza normalną działalnością Fundacji.

Szymon (6 lat)

Mali ludzie staną się
wkrótce dużymi ludźmi
i będą podejmować
decyzje dotyczące
życia naszego, naszych
dzieci i wnuków.
Pamiętajmy, że dobra
edukacja małych dzieci
dziś zwiększa szanse
nas wszystkich
na lepsze życie
w przyszłości.

tekst: Marta Białek

opracowanie graficzne: Marcin Kamiński

zdjęcia: Marcin Kamiński, Marta Białek

na zdjęciach: dzieci z Ośrodków Przedszkolnych w Dąbrowicy i Ługowie

korekta: Anna Kreutz

druk: Roband

nakład: 1500 egz.

Warszawa 2005

ISBN 83-920643-4-8

Cytat na okładce pochodzi z rozprawy „Szczęście narodu“ w: B. Suchodolski „Komeński“, Warszawa 1979

Raport wydaliśmy dzięki dotacji Bernard van Leer Foundation

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Jana Amosa Komeńskiego

ul. Świętokrzyska 30/58, 00-116 Warszawa

tel. (+ 48 22) 652 30 82, 652 39 04

tel./fax (+ 48 22) 620 36 47

e-mail: frd@frd.org.pl

nr konta: Bank BPH SA, Oddział w Warszawie 37 10600076 0000 3200 0086 6928

www.frd.org.pl

życiowa wyprawka
co jest potrzebne dzieciom,
żeby dobrze im się żyło w przyszłości:

CIEKAWOŚĆ ŚWIATA

POCZUCIE WŁASNEJ WARTOŚCI

SAMODZIELNOŚĆ I WYTRWAŁOŚĆ

KONCENTRACJA, UMIEJĘTNOŚĆ SŁUCHANIA I ZAPAMIĘTYWANIA

UMIEJĘTNOŚĆ WSPÓLDZIAŁANIA Z INNYMI

UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWE

SPRAWNOŚĆ FIZYCZNA